

УДК 005.57+005.336.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-79-15>

Хаврова К. С.
Поставной М. С.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Статтю присвячено дослідженню теоретичних та прикладних аспектів впливу діджиталізації на інтелектуалізаційну діяльність підприємств. Розглянуто сутність діджиталізації та основні переваги процесу діджиталізації на підприємствах. Виокремлено підприємства, які впроваджують процеси діджиталізації у своїй діяльності, а також значимість людського чинника у процесі діджиталізації. Визначено основні групи причин-детермінант дослідження впливу діджиталізації на інтелектуалізацію діяльності підприємства: підвищення ресурсної цінності діджиталізації; необхідність формування сучасних креативно-творчих IT-менеджерів, компетентних у бізнес-процесах підприємства в процесі діджиталізації; інтелектуально-творчі якості персоналу; цілеспрямовані інвестиції в персонал як суб'єкт діджиталізації. Окреслено, що в основі вдосконалення інтелектуалізації діяльності підприємства є встановлення ефективних, швидких внутрішньооптимальних комунікацій між співробітниками підприємства, між клієнтами і робітниками підприємства за допомогою діджиталізації.

Ключові слова: діджиталізація, штучний інтелект, інтелектуалізація діяльності, підприємства, оцифровка, інформація.

Постановка проблеми. У реаліях сьогодення кожного дня кожен аспект нашого життя, починаючи від того, як ми витрачаємо час, і до того, як розпоряджаємося грошима, залежить від «цифрового світу», який розвивається у «геометричній» послідовності. Технології штучного інтелекту все більше захоплюють світ, надаючи людині більше комфорту та можливостей. Функціонування підприємств в умовах інтелектуалізації діяльності спонукає керівництво підприємств переходити на принципово новий рівень менеджменту та організації бізнес-процесів. Одним із ключових чинників цього є діджиталізація бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З урахуванням вищевказаних умов проблематика діджиталізації підприємств є предметом наукових досліджень сучасних учених. Становленням діджиталізації є наукові праці та практичні дослідження і розробки таких учених та винахідників, як В. Айзексон, С. Бранд, Дж. Вейлз, Е. Вільямс, Б. Гейтс, Б. Елбрехт, П'єр Леві, Дж. Фон Нейман, Е. Петерс, Роберт Райх, Клаус Шваб. Українські вчені-економісти теж активно долучаються до створення понятійного апарату інституціональної палітри системних досліджень діджиталізації. Серед них треба відзначити роботи В. Геєця, А. Гриценка, Ю. Зайцева, Н. Краус, Л. Лігоненко, О. Москаленко, Т. Єфименко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас проблематика діджиталізації в умовах інтелектуалізації діяльності підприємства як ключової передумови розвитку підприємства, на нашу думку, вивчена недостатньо.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є уточнення сутності та особливостей використання діджиталізації в умовах інтелектуалізації діяльності підприємства та визначення її ролі в переорієнтації цінностей і пріоритетів функціонування підприємств в умовах інтелектуалізації діяльності.

Виклад основного матеріалу. Нині визначальним чинником розвитку підприємств стає діджиталізація. Як відомо, діджиталізація – це оцифровка тексту, звуку і відео, яка дає змогу переводити величезний обсяг інформації в одиниці і нулі – бінарний код. Головна мета, яку переслідує діджиталізація, – спрощення життєді-

яльності людини. Цифровий світ входить у кожен аспект нашого життя, починаючи від того, як ми витрачаємо час, і до того, як розпоряджаємося грошима. Він змінює звичний спосіб комунікації, розваг і отримання нової інформації. Ми стаємо цифровими споживачами, які шукають продукти та послуги не в жовтих сторінкових каталогах, а в пошукових системах [1]. Уся інформація тепер знаходиться на мільйонах вебсайтів, що замінили телебачення, газети і журнали. Ми використовуємо електронну пошту, соціальні мережі і блоги, щоб спілкуватися і ділитися важливою інформацією з великою кількістю людей. Зараз відбувається найважливіша трансформація нашого часу – перехід з офлайн- до онлайн-режиму, або діджиталізація [1].

Діджиталізація охоплює багато сфер діяльності підприємства, переслідуючи головну ціль – оптимізацію своєї діяльності, тобто більш ефективний спосіб вирішення певних завдань.

Використання нових технологій в умовах діджиталізації може знищити безліч професій та натомість сформувати нові можливості для заробітку. Процес діджиталізації торкнувся всіх сфер бізнесу – від того, як ви отримуете й утримуете нових клієнтів, до того, як уявляєте і керуєте репутацією компанії на просторах Інтернету [1]. Яскравим прикладом можуть слугувати біржові роботи, які торгують акціями ефективніше, ніж люди, але зараз головна роль штучного інтелекту полягає у наданні підказок брокерам, аналізуючи тенденції.

Слід відзначити, що сьогодні в умовах інтелектуалізації діяльності будь-якому підприємству необхідно мати цифрову рекламу для залучення клієнтів. На заміну «холодним» дзвінкам і «вітальним» листівкам прийшла діджиталізація, завдяки якій споживачі стали управляти особистими і професійними відносинами в онлайн-режимі. До оцифровки даних офлайн-режим представляв передачу інформації з «вуст у вуста». Але тепер споживачі через свої сторінки в соціальних мережах миттєво поширюють інформацію сотням і тисячам людей. Ця метаморфоза призведе в недалекому майбутньому до того, що весь бізнес буде утримувати і керувати клієнтами на всі 100% у цифровій формі. А це, своєю чергою, має такі переваги [1]:

- висока конкуренція;
- спрощення роботи з інформацією;
- утвердження авторитету;
- поліпшення лояльності клієнтів до бренду;
- економія коштів.

Діджиталізація намагається вивести нашу повсякденну реальність на інший рівень. Збір необхідної інформації від відділів фінансів, виробництва, маркетингу, продажів може часто тривати тижнями. У результаті якість та актуальність управлінських рішень стає сумнівною. Завдяки діджиталізації підприємство може скоротити час на корегування рішень та підвищити результативність своєї діяльності. Одним із прикладів процесу діджиталізації можна зазначити автоматизацію бізнес-процесів підприємства, завдяки яким зростає продуктивності праці, скорочуються поточні витрати, бізнес стає більш гнучким.

Таким чином, можна стверджувати, що діджиталізація в умовах інтелектуалізації діяльності підприємства формує плато конкурентних переваг підприємства: високий рівень конкурентоздатності, спрощення роботи з масивом інформації, економія коштів, лояльність клієнтів, позитивне ставлення до іміджу підприємства.

Слід погодитися з думкою Клауса Шваба, який визначив переваги діджиталізації:

1. «Безпрецедентне зростання інновацій – стоїть їх швидкості, обсягу та впливу. Це дасть значне поліпшення в ефективності, продуктивності та скороченні витрат».

2. Безпрецедентне зростання даних та можливостей їх використання для нових технологій уже дає краще залучення різних верств розробників, користувачів, клієнтів і сприятиме розвитку в багатьох відношеннях».

3. Штучний інтелект стає реальністю – конкретні приклади ми вже бачимо від масової роботизації й до біотехнологій. У цілому невблаганний перехід від простого оцифрування (третя промислова революція) до інновацій, заснованих на комбінаціях технологій (четверта промислова революція), змушує компанії переглядати те, як вони ведуть бізнес. Керівники бізнесу і керівники вищої ланки повинні розуміти мінливе середовище, кидати виклик своїм операційним командам і невпинно, постійно впроваджувати інновації» [2].

Експерти очікують, що сегмент професійних послуг зросте на 19,9% протягом наступних семи років. Збільшення числа цифрових технологій стимулює попит на програми вищої освіти для підготовки існуючої робочої сили, яка успішно адаптується до розвинутих країн [1].

Рівень розвитку підприємства в умовах інтелектуалізації діяльності тісно пов'язаний із рівнем розвитку діджиталізації. Таким чином, каталізатором формування механізмів інтелектуалізації діяльності стали ключові особливості розвитку діджиталізації. Важливо зауважити, що протягом розвитку діджиталізації в умовах інтелектуалізації діяльності підприємств прискорюється процес комп'ютеризації.

Сьогодні у світі відомо п'ять найкращих підприємств, які активно використовують процес діджиталізації для ведення своєї діяльності (табл. 1). Постійне вдосконалення процесів діджиталізації на цих підприємствах є інструментом управління, підвищення результативності та формування їхніх конкурентних переваг; оптимізації витрат; постійне втілення нових товарів/послуг.

Як показують усі світові рейтинги розвитку процесу діджиталізації, Україна програє саме у вико-

Таблиця 1

ТОП-5 найкращих підприємств, які використовують процеси діджиталізації

Найменування	Засновник	Середньорічний дохід за 2018 р. (млрд дол.)	Загальна характеристика
Amazon (https://www.amazon.com)	Джеф Безос	232,89	У 1995 р. підприємець Джефф Безос заснував Amazon.com як Інтернет-магазин, який повинен був займатися продажем книжкової продукції. Через деякий час асортимент Amazon розширився за рахунок відео- і аудіопродукції. Нині Інтернет-магазин пропонує покупцям величезний асортимент товарів, доставка яких здійснюється в понад 50 країн світу.
Alibaba https://www.alibaba.com)	Джек Ма	117,28	Alibaba – один із найпопулярніших шопів, що повертає в першу чергу відмінними цінами і кількістю пропонованих товарів найрізніших категорій. Окрім того, цей сервіс охоплює понад 250 країн і величезну кількість користувачів-продавців.
Bestboy https://www.bestboy.com)	Ричард М. Шульц	52,4	Сьогодні один із найбільших і популярних Інтернет-магазинів побутової електротехніки США і Канади. Постійно зростаючий споживчий інтерес зумовлений широким асортиментом товарів від виробників з усього світу і незмінно низьким рівнем цін. Нині реалізує кілька власних торгових марок: Dynex, Insignia, Geek Squad та ін.
Ebay https://www.ebay.com)	П'єр Омидьяр Морад	10,83	Ebay – американська компанія, що надає послуги у сфері Інтернет-аукціонів (основне поле діяльності) і Інтернет-магазинів. eBay розвинулася від торгового майданчика С2С, що носив характер «блошиного ринку», до платформи В2С, що використовується як фізичними, так і юридичними особами.
Walmart https://www.walmart.com)	С. Робсон Уолтон	483,4	Магазин Walmart зарекомендував себе як надійний Інтернет-портал. Він поєднує у собі технології світового класу, низькі ціни кожен день, гарантоване задоволення і великий досвід покупок.

Джерело: складено авторами за [3]

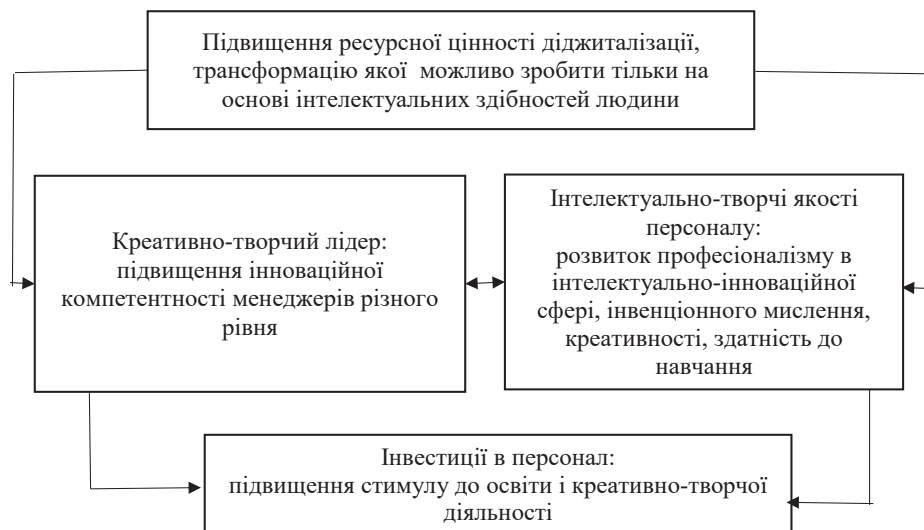

Рис. 1. Основні групи причин-детермінант дослідження впливу діджиталізації на інтелектуалізацію діяльності підприємства

Джерело: авторська розробка

ристанні технологій. Щодо індексів проникнення, поглинання та інтенсивності використання технологій, то Україна перебуває між 70-м і 80-м місцями. Використання технологій «всюди, наскрізь, постійно» замість «вибірково, фрагментарно, іноді» й є стратегією успіху діяльності підприємств.

Ураховуючи вищенаведене, слід сказати, що за практично однакової технічної оснащеності більш конкурентоспроможним сьогодні виявляється те підприємство, яке ефективніше використовує у процесі діджиталізації наявні у нього людські ресурси, причому чим більше підприємство, тим більш значущим стає людський чинник:

- якщо сьогодні основні відмінності між підприємствами пов'язані з різним організаційно-технічним рівнем виробництва і реалізації продукції, то з плином часу (за окресленими тенденціями) «техногенний» фактор відмінностей у конкурентному становищі повинен змінитися «хомогенним» чинником, що визначаються в першу чергу здатностями і можливостями (інтелектуальними переважно) персоналу [4; 5];

- 42% знань сучасних підприємств знаходиться «тільки в головах співробітників», і це найцінніший інтелектуальний ресурс – так звані неявні знання, укладені в досвіді, навичках, компетенціях співробітників [6]. Причому важливою ресурсною особливістю інтелектуалізації діяльності підприємства є її в деякому сенсі невичерпність за певних умов, що може і повинно бути покладено в основу діджиталізації.

У результаті проведеного теоретичного аналізу визначено основні взаємопов'язані групи причин, що детермінують вплив діджиталізації на інтелектуалізацію діяльності підприємств, до яких віднесено (рис. 1): по-перше, підвищення

ресурсної цінності діджиталізації, трансформацію якої можливо зробити тільки на основі інтелектуальних здібностей людини; по-друге, необхідність формування сучасних креативно-творчих ІТ-менеджерів, компетентних у бізнес-процесах підприємства в процесі діджиталізації; по-третє, необхідність розвитку професіоналізму, інвенційного (від лат. *invenire* – знаходити) мислення, креативності, здатності до навчання персоналу; по-четверте, необхідність організації цілеспрямованих на інноваційний результат інвестицій у персонал як суб'єкт діджиталізації.

Слід зауважити, що точних інструкцій щодо впровадження діджиталізації немає, оскільки вона є новим творчим процесом та організаційною інновацією. Ключовим ресурсом діджиталізації є дані, що генеруються пристроями, які використовують технології, впроваджені та створені людьми завдяки їхнім знанням. Це й є впливом діджиталізації на інтелектуалізацію діяльності підприємства.

Висновки і пропозиції. Ураховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що сьогодні діджиталізація в Україні знаходиться на початковому етапі розвитку. Держава поступово виводить країну на новий рівень життя, кожен рік започатковуючи нові технології. Людина встает все більш зв'язаною зі штучним інтелектом, підвищується автономність. В основі вдосконалення інтелектуалізації діяльності підприємства є встановлення ефективних, швидких внутрішньооптимальних комунікацій між співробітниками підприємства, між клієнтами і робітниками підприємства за допомогою діджиталізації, які спрямовані на досягнення головної мети підприємства – розвиток підприємства та створення комфортних умов для споживача.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація – процес цифрової трансформації общества. URL : <https://mentamore.com/socium/didzhitalizaciya.html> (дата звернення: 15.11.2019).
2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond URL : <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrialrevolution-what-it-meansand-how-to-respond/> (дата звернення: 15.11.2019).
3. Рейтинг и каталог зарубежных Интернет-магазинов. URL : <https://shopozona.ru> (дата звернення: 16.11.2019).
4. Клейнер Г.Б. Эволюция институциональных систем. Москва : Наука, 2004. 240 с.
5. Клейнер Г.Б. Стратегия предприятия. Москва : Дело, 2008. 568 с.
6. Кравченко К.А., Мешалкин В.П. Управление крупной компанией : учебное пособие ; 2-е изд. Москва : Академический проект. 2010. 350 с.

References:

1. Didzhitalizatsiya – protsess tsifrovoy transformatsii obshchestva. [Digitalization – the process of digital transformation of society]. Available at: <https://mentamore.com/socium/didzhitalizatsiya.html> (accessed 15 November 2019).
2. Schwab K. (2016) The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond Available at: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/> (accessed 15 November 2019).
3. Reyting i katalog zarubezhnykh internet-magazinov. [Rating and catalog of foreign online stores]. Available at: <https://shopozona.ru> (accessed 16 November 2019).
4. Kleyner G. B. (2004) Evolyutsiya institutsional'nykh sistem. [The evolution of institutional systems.] Moskva: Nauka. (in Russian)
5. Kleyner G. B. (2008) Strategiya predpriyatiya. [Enterprise Strategy] Moskva: "Delo". (in Russian)
6. Kravchenko K. A., Meshalkin V. P. (2010) Upravleniye krupnoy kompaniyey: uchebnoye posobiye po distsipline "Menedzhment organizatsii". [Management of a large company: a manual on the discipline "Organization Management"] 2-ye izd. Moskva: Akademicheskii proyekt. (in Russian)

**Хаврова Е. С.
Поставной Н. С.**

Донецкий национальный университет экономики и торговли
имени Михаила Туган-Барановского

ВЛИЯНИЕ ДИДЖИТАЛИЗАЦИИ НА ИНТЕЛЛЕКТУАЛИЗАЦИЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье исследуются теоретические и прикладные аспекты влияния диджитализации на интеллектуализацию деятельности предприятий. Рассмотрена сущность диджитализации и основные преимущества процесса диджитализации на предприятиях. Выделены предприятия, которые внедряют процессы диджитализации в своей деятельности, а также значимость человеческого фактора в процессе диджитализации. Определены основные группы причин-детерминант исследования влияния диджитализации на интеллектуализацию деятельности предприятия: повышение ресурсной ценности диджитализации; необходимость формирования современных креативно-творческих IT-менеджеров, компетентных в бизнес-процессах предприятия в процессе диджитализации; интеллектуально-творческие качества персонала; целенаправленные инвестиции в персонал как субъект диджитализации. Определено, что в основе совершенствования интеллектуализации деятельности предприятия лежит установление эффективных, быстрых внутреннеоптимальных коммуникаций между сотрудниками предприятия, между клиентами и работниками предприятия с помощью диджитализации.

Ключевые слова: диджитализация, искусственный интеллект, интеллектуализация деятельности, предприятия, оцифровка, информация.

**Khavrova Kateryna
Postavnoy Mykola**

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mikhail Tugan-Baranovsky

INFLUENCE OF DIGITALIZATION ON THE INTELLECTUALIZATION OF ENTERPRISES

Summary

Digitization is trying to take our daily reality to another level. It is determined that digitization in the conditions of intellectualization of the enterprise activity forms a plateau of competitive advantages of the enterprise: high level of competitiveness, simplification of work with the mass of information, cost savings, customer loyalty, positive attitude to the image of the enterprise. It was pointed out that the key features of the development of digitization became the catalyst for the formation of mechanisms of intellectualization of activity. Also, during the research it was noticed that during the development of digitization in the conditions of intellectualization of the activity of enterprises accelerates the process of computerization. As all the global ratings of the development of the digitization process show, Ukraine is losing out on the use of technology. In terms of penetration, absorption and intensity indices, Ukraine ranks between 70th and 80th. The use of technologies "everywhere, through, constantly" instead of "selectively, fragmentarily, sometimes" is a strategy for the success of business activities. The article gives an example of the top five businesses that actively use the digitization process to conduct their business. As a result of the theoretical analysis, the main interrelated groups of causes are determined, which determine the impact of digitization on the intellectualization of enterprises, which include the following: first, the increase of the resource value of digitization, the transformation of which can be done solely on the basis of human intellectual abilities; secondly, the need to create modern creative-creative IT-managers, competent in the business processes of the enterprise in the process of digitization; third, the need to develop professionalism, inventive (from Latin invenire – find) thinking, creativity, ability to train staff; fourth, the need to organize targeted investment in personnel as a subject of digitalisation. The findings of the study are that the basis for improving the intellectualization of the enterprise is established effective and fast intra-optimal communication between employees of the enterprise, between customers and employees of the enterprise through digitization. The goal is to achieve the main goal of the enterprise – its development and creation of comfortable conditions for the consumer.

Keywords: digitalization, artificial intelligence, intellectualization of activities, enterprises, digitization, information.